

Kruidenrijke graslanden stimuleren biodiversiteit

Tekst Henk van der Scheer

Dankzij de menselijke invloed groeit tegenwoordig in veel graslanden alleen maar Engels raaigras (*Lolium perenne*). Koeien die dat eten leveren weliswaar een goede kwaliteit melk, maar het is wel een zeer eenzijdig dieet voor hen met als gevolg doorlopend diarree.

Ook wat biodiversiteit betreft vormen die graslanden meer een woestijn, zowel ondergronds als bovengronds. Kruidenrijke graslanden daarentegen verbeteren zowel de diergezondheid als de natuur. Gedurende het seizoen treedt er dan een opeenvolging op van soorten grassen en bloemplanten, zoals te zien is in graslanden van bioboeren. Door de diverse samenstelling van kruidenrijke graslanden krijgt het buiten lopend vee een betere samenstelling aan mineralen en sporenelementen binnen. Vaak wordt het kruidenrijk grasland niet als weiland gebruikt, maar meerdere malen per jaar gemaaid. Dat maaisel vormt een voedzame bron van groenvoer voor op stal staand vee. Daaraan hoeven minder supplementen toegevoegd te worden.

Naast de gezondheidsvoordelen voor het vee dat de kruiden in het grasland kunnen opleveren, zijn er ook grote voordelen voor de bodem en de ondergrondse biodiversiteit. Door de diversiteit aan planten ontstaat er een veelzijdiger structuur in de bodem. Dat versterkt de bodem. Ook raakt het grasland door de grotere diversiteit beter bestand tegen droge perioden of perioden van veel regenval. De diverse plantensoorten zijn aan verschillende omstandigheden aangepast. Ook de opname van voedingsstoffen verloopt effectiever, doordat sommige kruidensoorten dieper wortelen dan andere. Hierdoor kunnen zowel dieperliggende als meer oppervlakkige voedingsstoffen benut worden. Algemeen bekend is dat van de bloemplanten de paardenbloemen in het voorjaar groeien en later in de zomer vooral de klaversoorten. Dergelijke graslanden zijn in trek bij bijen en imkers. Die klavers dragen bij aan de opbouw van voedingsstoffen in de bodem door hun stikstofbindende eigenschap.

Door de diversiteit aan plantensoorten wordt ook het bodemleven veelzijdiger. Al met al ontstaat er een veel robuuster systeem (De Deyn e.a., 2004; Van der Scheer, 2020). Vooral kleine ongewervelde bodemdieren blijken een belangrijke rol te spelen in het tot stand brengen van een natuurlijke plantengemeenschap in graslanden. Ze maken grasland sneller 'natuurlijk', dat wil zeggen rijk aan plantensoorten. Ze houden namelijk dominante grassen onder de duim (De Deyn e.a., 2003). Andere planten krijgen daardoor weer een kans. De groei van zo'n plantengemeenschap hangt vervolgens vooral af van de beschikbaarheid van water, licht en voedingsstoffen in de grond. Voor wat u bovengronds ziet, is ondergronds 'de kiem' gelegd. Die conclusie trekken de Wageningse onderzoekers (De Deyn e.a., 2003) uit een potproef in een kas met gesteriliseerde grond en planten en bodemdieren uit drie soorten grasland (pro-

Een mooie witte geit rust in het gras. Foto ML Howard

ductiegrasland, akkers omgevormd tot grasland en natuurlijk grasland). Naast de ondergrondse biodiversiteit krijgt ook de biodiversiteit van de bovengrondse flora en fauna veel meer kansen. De diversiteit aan kruiden en grassen trekt een verscheidenheid aan insecten aan die weer een belangrijke voedselbron vormen voor weidevogels. Met name hun kuikens hebben in dat geval veel meer kans om te overleven. Een aangepast maaibeleid is dan natuurlijk ook van belang.

De precieze samenstelling van kruidenrijke graslanden hangt af van het doel dat men nastreeft. Veel succesvol gebruikte mengsels bevatten onder andere verschillende grassoorten (kamgras, beemdgras en zwenkgras), kruiden (pinksterbloemen, boterbloemen en weegbree) en verschillende klaversoorten. Het Louis Bolk Instituut heeft nuttige rapporten over de functionaliteit van kruiden in grasland uitgebracht (zie onder andere Jansma, 2021). Daarin is advies over beheer, zaaien en de samenstelling van kruidenmengsels voor weidevogelbeheer te vinden. In dat geval wordt vaak een koppeling gemaakt met weidevogelbeheer. Overigens gaat het ontwikkelen van kruidenrijk grasland niet vanzelf. Naast het na te streven doel is ook de grondsoort een belangrijke factor. Kalkrijke grond is bijvoorbeeld een andere uitgangssituatie dan kalkarme klei-, zavel- en lössgronden, schreef Aat Rietveld in 2021 (Bijenhouden 2021-3). Hij citeerde daarbij uit 'Ontwikkelen van kruidenrijk grasland' (Schipper e.a., 2014)

Twee jaar geleden schreef Burger (2021) in Bijenhouden: "Op dit moment is het Internationale Dag van de Biodiversi-

Bij op witte klaver. Foto Canva-yukidaruma

Paardenbloemen en koeien in de wei. Foto Canva - Anton Havelaar

teit 2021. Dat doet mij weer denken aan een opbeurend stukje op de pagina van de gemeente Aalten in het plaatselijke blaadje. Juichend verkondigde de gemeente dat in de kernen maar liefst 100.000 m² werd ingezaaid met een bloemrijk grasmengsel. Zeker een goed initiatief, waar we als lokale bijenhouders best een beetje blij mee zijn. Er is echter één kleine maar: had de afdeling PR het niet wat meer in perspectief kunnen zetten en wellicht zelfs een beroep op de inwoners moeten doen? Zo is 100.000 m² van de bijna 100 km² gemeentelijk oppervlak ineens niet zo veel meer; slechts 0,1%."

Een jaar later las ik in de regionale krant over een mooi initiatief om graslanden in te zaaien met kruiden. Bijna duizend boeren deden mee aan het project genaamd '1001 ha kruidenrijk grasland'. De initiatiefnemers streefden naar het inzaaien van 1001 ha weiland met kruiden. Dat er zoveel boeren meededen had te maken met de subsidie van de

milieuorganisatie Urgenda aan de deelnemers. Een hectare inzaaien met een mengsel van kruiden kost namelijk ruim € 300, terwijl hetzelfde perceel inzaaien met Engels raaigras maar € 150 kost. Urgenda nam het prijsverschil voor haar rekening. Toch twijfelt het merendeel of ze wel zullen overstappen naar kruidenrijk grasland als ze de werkelijke prijs moeten betalen voor de zaden. Blijft die kortingsactie, dan wil ruim driekwart van de boeren wel doorgaan. De initiatiefnemers verwachten dat de kosten lager worden. Hoe groter het aanbod zaden, hoe lager de kosten. Veehouder Coppelmans uit Beerzerveld bij Hardenberg ziet de voordelen wel, aldus de krant: lagere kosten, een hogere productie, de begroeiing beter bestand tegen droogte en meer diversiteit. Hij deed zijn ervaring op met een perceel kruidenrijk grasland en daarnaast een stuk grasland met alleen het traditionele Engels raaigras. En ook: binnenkort mogen we minder mest uitrijden en dan helpen klavers de grond aan extra stikstof, weet hij (Selles, 2022). ●